

יו"ל ע"י מכון 'אוצרות קאמאראנא' שע"י מרכז מוסדות קאמאראנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

אבני אוצר

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רבותינו

אוצר החיים

אוצרות הזמנים במשנת רבוה"ק
מבוארים בשפה השוה לכל נפש

ויחי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף וגו' (מח, א).

וא"ת למה צריך לומר פסוק זה, וכן פסוק שלאחריו ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה, הלא כתיב בתחלה ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף וגו', וצוה לו 'ושכבתי עם אבותי וגו' ויאמר השבעה לי וגו', ואח"כ צריך לכתוב ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי וגו', לאיזה תועלת נכתב שני פסוקים הנ"ל, הלא מצינו ג"כ אצל יצחק אביו דכתיב (לעיל כד, א-ב) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות ויקרא וגו' ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי, ואח"כ אמר לעשו 'שא נא אליך וגו' בעבור תברכך נפשי וגו', א"כ הוא הדין כאן היה צריך יעקב לומר ליוסף פרשת 'אל שדי נראה אלי בלוח' וגו', ולפי זה לכאורה אין לי שום תירוץ, אלא שיכול להיות שיעקב היה יודע שיחיה עד תשלום שבע עשרה שנה בארץ מצרים, והוא דחוק לפי דברי חז"ל (מס' שבת דף ל ע"א) לפי שלא נמצא שידע שום אדם בעולם כמה יחיה בעולם הזה, וצריך עיון. ומי שיש לו לישב תירוץ מספיק, שכרו הרבה.

(בן ביתי)

ויאמר יוסף אל אביו לא בן אבי כי זה הבכור וגו' (מח, יח).

שמעתי מאמאמר זלה"ה פירוש על פסוק כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך (דברים יח, יד). כלומר אמרו רז"ל (מס' מו"ק דף טז ע"ב) 'צדיק מושל ביראת אלקים' (שמואל ב' כג, ג), וכל מה שהצדיק גוזר הקב"ה מקיים ואומר 'כן', וכל מה שהקב"ה גוזר הצדיק מבטל ואומר 'לא', שאינו רוצה בגזירה זו כנודע. לזה אמר הכתוב 'כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו' ומתפללים להם, אבל אתם בני ישראל הקדושים שיש בכס כח של הצדיק הדור אמיתי שיכול לבטל כל הגזירות רעות שבעולם ואומר 'לא', ומה שהוא גוזר הקב"ה מקיים ואומר 'כן' ומקיים את דבריו, א"כ למה לכם להלוך אחר הגוים האלה, אלא דייקא טוב יותר לכם להדביק בצדיק הדור ע"כ, ודפח"ח.

לפי זה נמצא שזהו ג"כ מה שאמר יוסף לאביו, ויאמר יוסף אל אביו לא בן אבי, 'שים' בידך כח' לא וכן, כשאפילו הקב"ה גוזר על מנשה שיהיה בניו לא טובים כ"כ כמו בניו של אפרים, אבל יודע אני שיש בידך כח' לא וכן, אפילו כשהקב"ה גוזר אתה יכול לבטל ויהיה למנשה ג"כ בניו טובים עוד יותר מאפרים' כי זה הבכור, ומה שאתה תגזור טוב על מנשה כן יקיים הקב"ה את דברך, ושים ימינך על ראש' מנשה והקב"ה בודאי יקיים ויאמר כן, כי כן הוא תמיד מה שהצדיק גוזר הקב"ה מקיים ואומר כן, אעפ"כ כתיב וימאן אביו וגו'.

(בן ביתי)

לישועתך קויתי ה' (מפ"י, יח).

ר"ל כל הישועה שיש להקב"ה, הוא דייקא כשישראל מקוים ובטוחים בה' אלקי ישראל שהוא הוי"ה ברוך הוא באמונה שלמה, שמזה כביכול יכול להמשיך להם בנקל כל השפעתם.

(בן ביתי)

ביום שמתקן בטוב ניצוץ השייך לאותו היום כמו שבארנו לעיל היטב, ואח"כ כשקיבל אדם שכרו מעט, שכר מצוה מצוה, אור הנפלא שכר הרבה לפי ערך ימים קצרים שלו של הגוף דבר יום ביומו שמתקן חלק נפשו אז הוא מפקיד החלק הזה עם שכרה בידו של הקב"ה.

וזהו שרב המנונא לא בא ליקח ואמר שזה הדרך ליתן לשכיר שכרו והשכיר יפקיד אותו אתחזי לקב"ה שהוא נאמן שאדם מפקיד בידו בכל לילה חלק נפשו השייך ליום הזה שתיקן עם שכר של חלק

הזה שיהיה מזומן לו ליום שכולו ארוך כטעם 'והארכת ימים' כי חלקי הנשמה הכל אחד ואין שם חילוק ימים כמו אל הצלם כמו שבארנו לעיל כי חיות הגוף הוא מהצלם והצלם יש לו חלוקת ימים להרבה חלקים לפי ערך הנצוצין, והן הן חיות הגוף, והקב"ה נתן לגוף חיות ושכר ביום הקצר שלו שמשפיע שכר לפרטות חלק נפש הזה לערך הגוף שיהנה בהארה נפלאה דבר יום ביומו אבל זה אין שכר כלל לפרטות נפש הזה כי הוא אינה מאירה אלא מאור הנשמה בעולם ארוך.

ולכן האדם בכל לילה

מפקיד חלק זה עם שכרו שיהיה בפקדון בידא דקב"ה עד יום ארוך של שילם שכר הנשמה ולכן קודם מיתה מתקרבין כל החלקים שהופקד בתוספת מרובה להעלותו ליום הארוך והם נאמנים לילך לפני יוצר בראשית להעלותו בצרור החיים.

ומי שמעכב פעולת שכיר עובר בלאו 'לא תלין' והוא מונע התיקון של חלק נפשו שאין הקב"ה מאיר לחלק הזה בשכרו ובזה יתכניש מעלמא קדם זמנא בלתי תיקון של חלקי הצלם שלו שצריכין לתיקון דבר יום ביומו וקב"ה אזעיר יומי שאינם עולים לעולם הארוך ונשארין למטה בבחינות ימים קצרים בלתי תיקון כי הצלם שהוא ימים קצרים צריכין בכל יום שיש להם תיקון תיכף לתת להם שכרם דהיינו שעולין בכל לילה לעולם הארוך ונשארין שם עד שיתוקן הכל ואז הם נעשין יום אחד לבוש אחד להאיר על אדם מיום שכולו ארוך.

ויקרבו ימי ישראל למות, ידוע פירוש האור החיים הק' שלפני פטירתו של יעקב אבנו ע"ה נתקצבו ונקרבו כל ימיו, כי כל יום ויום יש לו תפקיד מיוחד שצריך לעשות ביום זה דווקא.

רביה"ק מרחיב על כך בספרו אוצר החיים (פרשת קדושים) ומבאר לפי זה את פנימיות מצות 'ביומו תיתן שכרו', וז"ל: ומעתה נשכיל בטעמי המצוה 'לא תלין' ו'לא תבוא עליו השמש' החקוק באת א' ובסוד המצוה 'ביומו תתן שכרו' החקוק באות ר' של רעך עיין בספר הקדוש אור החיים ויחי ומביא

מאמר מדברי מרן אלקי מספר קהלת יעקב 'ואמנם ידעת מהתחלקות הנשמות לכמה נצוצות ובכל גלגול וגלגול באים קצת מהם וכפי מספר הנצוציות של הצלם כך מספר ימי חייו והימים שעושה בהם המצות נתקן ניצוץ אחד של הצלם ההוא כנגד יום ההוא והיום שאין עושה בו מצוה נשאר פגום ניצוץ ההוא של הצלם ההוא כנגד היום ההוא'.

וכתב הקדוש על זה: מה מאוד האירו עיני, א' בסוד השינה כי הוא לעלות ניצוץ שכנגד היום ההוא, וזה מההסד אל שכל ניצוץ שזכה ביומו, הנה

הוא רחוק מההפסד, הגם אשר ירשיע אדם אחר כך, כטעם 'ביומו תתן שכרו' כל יום ביומו נקצב השכר, אף שירשיע מאוד ותוהא על הראשונות ר"ל, לא נאבדו אלו הימים, כטעם כסוי חטאה שלוקח הצדיק אחר כך את לבוש החוטא כידוע, אבל לא נאבד חלילה. כי בכל יום ויום נקצב השכר אמיתי עבור התיקון ונותן לאדם לנשמתו להתענג בנועם עליון, וזה עצמו פעולת השכיר שמבואר בוזה שהוא פקדונא דנפשא דלא אתחזי אלא בידא דקב"ה.

כי בכל יום ויום כשניתקן ניצוץ אחד מחלקי נפשו, נסתלק אותו חלק למעלה, ונקצב לו שכרו ביומו שיהנה אותו חלק מזיו השכינה בעת עלייתו בשינה לפקדונא דנפשא דאתחזי לקב"ה שהוא נותן לאדם בכל יום ויום שכרו לנפשו.

וזהו ההארה הנפלאה והאור הערב שאדם מרגיש

הדלקת נרות בסעודה שלישית לפני ברכת המזון [א]

מורי ורבי רבינו צבי (מזידיטשוב) אחר שסיים הדרוש
בסעודה שלישית אמר למשמשו שידליק נרות.

(שה"ט סי' רסג ט"ז)

שער הצדיקים [יט]

העלאת הנשמות על ידי הצדיקים (ה)

אם אין הם בעצמם יכולין לקיים וללמוד כל התורה עכ"פ מעשי ידי שהם הצדיקים להתפאר אקיים מצות כיבוד אב, מכבוד במוות, ואעתיק מה שכתב אבי הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם מוהר"ר אלכסנדר זצ"ל בספרו הנחמד 'זכרון דברים', איזה ענינים השייכים למשנה זאת, ואגב זה אעתיק כל מה שנכתב בספרו על מסכת אבות, לקיים מצות עשה לכבוד אב וכו'. בכללות ישראל כל אחד יש לו שם חלק, שנאמר (ישעיהו ס, כא) 'ועמך כולם' בכללות, כשהם דבקים בצדיק הם 'צדיקים', המחובר לטהור טהור (מס' ב"ק דף צב ע"ב), אבל 'לעולם ירשו ארץ' שירשו את ארץ החיים לעולם ועד, אזי צריכין שיתפשטו מכללות ופרטות, בבחינות 'נצר מטעי', לקיים כל תרי"ג מצות, ועל כל פנים אם אין הם בעצמם יכולין לקיים וללמוד כל התורה, על כל פנים 'מעשי ידי' שהם הצדיקים, 'להתפאר' שידבקו את עצמן לצדיקים ויפארו מעשיהם, והצדיקים יעלו אותם בכח מסירות נפשם.

(נוצר חסד פ"ה מכ"ג)

עתידיים צדיקים שיחיו המתים

אמרינן (מס' פסחים דף סח ע"א) 'עתידיים צדיקים שיחיו המתים', ולמי יחיו, הא הקדוש ברוך הוא יחיה המתים בעצמו. אלא אותן שדינם שלא יקומו בתחיית המתים, והיו בחייהם דבוקים לתלמיד חכם אמת ולצדיק אמת שיש בכל דור ודור, והוא נסיון גדול לדבק עצמו בצדיק אמת, והוא מן עבודות קשות שבמקדש, נסיון גדול שלבו מושך אותו הרבה ממנו, כידוע ממרן הריב"ש טוב, ואם עמד בנסיון זה, ויש לו דביקות בצדיק, עתידיים צדיקים שיחיו המתים, כל אנשים שהיו דבקים אליו באמת ובאהבה.

אבל אותן שאינן דבקים בצדיק אמת, והוא מלוח בריבית, 'זהה כערער בערבה לא יראה כי יבא טוב' (ירמיהו יז, ו) באין פנים, כי היא מדרגה גדולה לכל העולם שיניח הגאווה שלו ויהיה דבוק בצדיק אמיתי, ויבקש כל זה מבעל הרחמים שירחם עליו, ואז טוב לו בזה ובבא.

(היכל הברכה ויקרא דף רעו ע"ב)

הצדיק יכול להעלות רק מעשים שנעשו ולא כשסומכים עליו לגמרי

הרב הצדיק הקדוש, רבינו אלקי מו"ה יעקב יצחק בן מאטיל זלה"ה מלובלין, היה מסתופף בצל רבינו אלקי רבי ר' בער זלה"ה, והיה שם גם כן צדיק וחכם הידוע לו, ושמע רבינו מלובלין בשעה (שיושבים) [שישבו] בשולחן אצל רבינו רבי ר' בער זצ"ל, שהרב הצדיק הזה לא בירך ברכת המזון, ושאלו למה לא ברכת, השיב לו, שרבינו רבי ר' בער מעלה את ברכת של המזון למעלה, כי אני איני יכול לדבר עתה שום דיבור. השיב לו רבינו מלובלין, אם אתה על כל פנים דברת דיבורים של ברכת המזון, אלא שהם אינם בדביקות כל כך, אז היה רבינו רבי ר' בער מעלה את הדיבורים הללו למעלה, והיה מתקן אותם בברכת המזון שלו, אבל אם לא דברת שום דיבור, מה יש לרבינו להעלות ממך.

(זקן ביתו פ"א מ"ה אופן יט)

דעת הפוסקים להלכה

והנה בשו"ע נפסק שמותר מעיקר הדין להדליק נרות תיכף לאחר ברכו, ועכ"פ אחרי הבדלה בתפילה [-אמירת 'אתה חוננתנו'] ודאי מותר לעשות מלאכה, וזה לשונו (סימן רצט ס"י) אסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל, ואם הבדיל בתפלה מותר אע"פ שעדיין לא הבדיל על הכוס. הגה, וי"א דכל זה במלאכה גמורה, כגון כותב ואורג, אבל הדלקת הנר בעלמא או הוצאה מרשות לרשות אין צריך לזה (רבינו ירוחם נתיב י"ב ח"ט), ומה נתפשט המנהג להקל שמדליקים נרות מיד שאמרו הקהל ברכו, אבל העיקר כסברא ראשונה עכ"ל (עיין מג"א סק"יז).

ובדרכי משה כתב (סי' רצד) 'חזן הכנסת מדליק הנרות בבית הכנסת כשהבדיל בתפלה, אפילו קודם סדר קדושה, ובווהר בראשית כתב עונש גדול שלא להדליק עד אחר שהבדיל על הכוס, ולא ראיתי מי שחושש לזה, אלא המנהג פשוט להדליק אחר שהבדיל בתפלה' עכ"ל.

אבל בפרי מגדים כתב (סימן רצט א"א סק"יז) 'בעל נפש יחוש למה שכתב בווהר שלא לעשות עד אחר סדר קדושה', וכן כתב בשו"ע הרב (שם ס"ט) 'וכל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא להדליק ולא לעשות שום מלאכה קודם סדר קדושה של הצבור, אע"פ שכבר הבדיל בתפלה, וגם אמר המבדיל, וכל העושה מלאכה קודם סדר קדושה אינו רואה סימן ברכה לעולם מאותה מלאכה, אבל לטול הנר וכיוצא בזה מותר מיד אחר שהבדיל בתפלה או אמר המבדיל' עכ"ל.

יישוב מנהג הצדיקים עפ"י דברי הוזה"ק [א]

אמנם הנה רבוה"ק ההולכים בדרך הבעש"ט הלוא ענדו לראשם כעטרה את ספר הוזהר הקדוש, ואם כן צריך ביאור מדוע לא חששו לדברי הוזהר, והקילו להדליק נרות עוד לפני ברכת המזון, ואף שההדלקה היתה ע"י מי שכבר הבדיל אבל הרי לא אמר קדושה דסידרא, ועוד שהרי כל ההדלקה היתה לצורך הציבור שעדיין לא התפללו ערבית.

וליישב הענין כתב רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב ז"ע (עטרת צבי ח"א דף י"ד ע"ב) 'גראה בעיני, מה שראיתי נוהגים אצל רבותינו הקדושים שמדליקין הנרות במוצאי שבת קודם ברכת המזון, הטעם, כי הם מאריכין בסעודה שלישית עד כמה שעות בלילה, בתוספת קדושת שבת, בתורה ושירות ותשבחות, להמתיק כל הדינים במסירות נפש לה', להמשיך רצון עליון בהשפעות טובות על ישראל מן מצח הרצון, ובודאי הם אינם בכלל זה, שיהיה על ידיהם ח"ו גרמא לאדלקא נורא דגיהנם ר"ל. והם צריכים להדליק את הנר קודם ברכת המזון כהלכה, שלא יברכו בחושך, ויראו ויסתכלו בכוס, כנאמר (ש"ע סי' קפג ס"ד) 'ונותן בו עיניו' עכ"ל.

הרי שטעם ההדלקה משום שלצורך מצוה מותר להדליק את הנר, וכעין מה שכתב בשו"ע הרב (סימן רצט ס"ט) 'שמש הכנסת רשאי להדליק נרות בבית הכנסת מיד אחר שהבדיל בתפלה (או שאמר המבדיל), אע"פ שלא אמרו הצבור עדיין סדר קדושה (כיון שהיא לצורך מצוה), (ומכל מקום צריך ליהזר להדליק אחר שאמרו הצבור ברכו)' עכ"ל.

סתירת הוזהר והגמרא אם מותר להבעיר אש לפני קדושה דסידרא והבדלה על הכוס

ידוע מנהג הצדיקים ההולכים בדרך הבעש"ט שבכל שבת מאריכים בסעודה שלישית בשירות ותשבחות ובדברי תורה, וממשיכים הרבה סעודתם לתוך הלילה, ולפני ברהמ"ז מדליקים הנרות [ע"י אחד שכבר ברך ברהמ"ז והבדיל].

אמנם מנהג זה צריך ביאור, דהנה בווה"ק מצינו דברים נוראים על מי שמבעיר אש במוצאי שבת לפי 'קדושה דסידרא' שבתפילת ערבית ולפני הבדלה על הכוס.

וזה לשון הוזהר (בראשית דף יד ע"ב) 'תלתא אנון גרמין בישא לגרמייהו וכו', תליתאה מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לא מטו ישראל לקדושה דסידרא, דגרים לנורא דגיהנם לאדלקא בהאי נורא עד לא מטא זמנייהו וכו', ואנון דענושין בגיהנם לייטין ליה להווא דאוקיד שרגא עד לא מטא זמניה וכו', בגין דלאו יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק שבתא עד דמבדיל ישראל בצלותא ומבדיל על כסא. בגין דעד ההוא זמנא שבת הוא, וקדושה דשבת שליט עלנא. ובשעתא דמבדילין על כסא כל אנון חיילין וכל אנון משריין דאתמנן על יומי דחול, כל חד וחד יתיב לאתריה ופולחניה דאתמני עליה' עכ"ל.

[תרגום הוזהר: שלשה הם שגורמים רעה לעצמם וכו'. השלישי, מי שמדליק נר במוצאי שבת בטרם שמגיעים ישראל לקדושה דסידרא, שגורם לאש הגיהנם להדלק באש הזו טרם שהגיע זמנו וכו'. ואותם שענושים בגיהנם מקללים את אותו שהדליק נר טרם שהגיע זמנו וכו', משום שאין ראוי הוא להדליק אש כשיוצאת שבת עד שישאל מבדילים בתפלה ומבדילים על הכוס, משום שעד אותו הזמן שבת היא, וקדושת השבת שולטת עלינו. ובשעה שמבדילים על הכוס, כל אותם החיילות וכל אותם המחנות שנתמנו על ימות החול, כל אחד ואחד ישוב למקומו ולעבודתו שנתמנה עליה].

אכן גוף דברי הוזהר הללו צריכים ביאור, שכן בגמרא מפורש שבזמן חז"ל היו מבעירים אש ועושים שאר מלאכות לפני ההבדלה על הכוס.

וזה לשון הגמרא (שבת קנ:): 'אמר ליה רבי אבא לרב אשי, במערבא אמרינן הכי, המבדיל בין קודש לחול (להיכרא בעלמא, ללוות את המלך. רש"י), ועבדינן צורכין (ואחר כך אנו מברכין על הכוס ברכה גמורה דהבדלה, וכל שכן דאי אבדיל בתפלה מותר לעשות צרכיו, וחוזר ומבדיל על הכוס). אמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא הוה אמר המבדיל בין קודש לחול ומסלתינן סילתי' (חוטבין עצים).

וקושיא זו היא אחת מקושיות העיב"ץ בספר 'מספחת ספרים', ומכוחה הוא מסיק שבספר הוזהר הקדוש נשתרבו ע"י המעתיקים דברים אשר לא כדת, ומסקנתו להלכה: 'לא חשו לו גם האחרונים שראו דברי ספר הוזהר, וכן בדיון, שאין חוששים לו בדינים ופסקי הלכות, לא להקל ולא להחמיר כנודע'.

אור שבעת הימים

אמו"ק ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בתורתו של הבעש"ט הקדוש

פרשת ויחי

אות א

משיח יבוא בהיסח הדעת

א. ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, בשם הבעל שם טוב, אשר יקרא דרך מקרה, שכל אחד ואחד ישב על עבודתו, בהיסח הדעת, ופתאום יבא משיח: (ילקוט משה פ' ויחי):

צריך עיון מאי קא משמע לן בזה, דהנה מצד אחד מצינו בדברי חז"ל ענין קירוב הגאולה, כמו ששינונו (ב"ב י.) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה וכן כיוצא בזה, ומצד שני, כאן משמע שאין הדבר תלוי ונתון בידינו, והגאולה תהא בדרך 'מקרה' כמאמרם (סנהדרין צז.) אין משיח בא אלא בהיסח הדעת.

ומצינו במשך הדורות רבים שנכנסו לעובי הקורה לקרב הגאולה ולא עלה יפה בידם, ואין לנו אלא לדרוש ולצפות לגאולה ולתת להקב"ה להביא את גאולתנו בידו הרמה.

ושמעתי מכ"ק אמו"ר זצוק"ל בשם השר שלום מבעלזא שכאשר יבוא משיח ישבו הסנדלר והחייט על מלאכתם ופתאום ישמעו קול 'הנה בא משיח' וירצו ללבוש בגדי השבת לקראתו כאשר הכל נעשה בהיסח הדעת, בבחינת (מלאכי ג, א) 'פתאום יבוא אל היכלו האדון'.

אות ב

כביאת משיח לא יהיו הריגות ח"ו

ב. בשם הבעל שם טוב זי"ע שאמר שעם ביאת משיח לא יהיו הריגות ח"ו:

(מדרש פינחס דכ"ח ע"ב אות י):

ידוע מה שמובא מהרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שאמר שמתפלל על הנביאים שניבאו על חבלי משיח ולא ראו שיהיה אלימלך בעולם שיבטל את חבלי משיח.

ושאלו את הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לאחר מלחמת העולם האם זה היה חבלי משיח, ואמר שכבר ביטל הרבי ר' אלימלך את חבלי משיח, אלא היתה גזירת שמים.

אות ג

ע"י כפיית הרע זוכין לשכר טוב

ג. יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתים, בשם הריב"ש, בפסוק יששכר חמור גרם, רצה לומר יש שכר על ידי זה שהחמור גרם:

(צוואת הריב"ש די"ב ע"ב)

החומריות של האדם מושכת אותו כלפי מטה אל העניינים הארציים והבהמיים, כמאמר הכתוב (קהלת ג, כא) 'מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ', ולפום צערא אגרא, ככל שמצער עצמו להתגבר על החומריות כך מקבל שכר טפי. ואילו לימות המשיח שיתבטל הרע, כתיב

בהו (קהלת יב.) 'והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ' אלו ימי המשיח (שבת קנא:).

אות ד

על ידי העלאת הגשמיות זוכה לשכר

ד. בשם הבעל שם טוב דהכי פירושו, יש שכר שהחמור גרם, פירוש על ידי מאכל ומשתה שהם דברי החומר, גורם זה השכר, על ידי שמעלה לגרם המעלות את הניצוץ הקדוש, שהיה רובץ בין המשפתים, שהוא בין היסודות ובשפלות:

(ס' אור הגנוז לצדיקים פ' ויחי):

דיבור זה הוא לפי מהלך הבעש"ט, שלא רק על ידי כפיית החומר זוכין לשכר, אלא יותר מכך, כי על ידי העלאת החומר והתגברות על הרע זוכין לדרגות נעלות של אלוקות השורה בתוך העולמות הגשמיות אשר גילוי זה אינו שורה אפילו בעולמות העליונים רק כאן למטה.

אות ה

ככל דבר משתמש עם הניצוצות שבחפץ הזה

ה. איתא בגמרא (ר"ה כ"ז ע"א) התורה חסה על ממונם של ישראל, ולמה כן, כי זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי הוא נהנה מהחיות שיש באותו הדבר, כי לולא אותו הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר, ויש שם ניצוצות קדושות השייכים לשורש נשמתו, ושמעתי כי זה טעם שיש אדם שהוא אוהב דבר זה ויש אדם ששונא דבר זה ואוהב דבר אחר, וכשהוא משתמש באותו כלי, או אוכל מאכלים אפילו לצורך גופו הוא מתקן הניצוצות, כי אחר כך הוא עובר באותו כח הבא לגופו מאותו מאכל או מלבוש או שאר דברים, בזה הכח עובר להשם יתברך נמצא שעל ידי זה הם מתוקנים.

לכך פעמים יארע שכשכלה כבר לתקן כל הניצוצות שהיו באותו דבר השייכים לשורש נשמתו, אז לוקח ממנו השם יתברך אותו הכלי, ונותן לאחר ששייכים הניצוצות שיש באותו הכלי לשורש אחר:

ואמר ריב"ש ע"ה, שאוכלין בני אדם ושותין בני אדם ומשתמשיין בבני אדם, היינו בניצוץ שיש באותן הדברים, לכך צריך אדם לחוש על כליו ועל כל דבר שיש לו, היינו מצד הניצוץ שיש שם, בכדי לחוס על ניצוצותיו הקדושים:

(צוואת הריב"ש די"ג ע"א):

על דרך זה, לפעמים משתמש האדם בכלי ואחר שמסיים להעלות הבירורים השייכים לחלקו מוכר החפץ לאחרים, והכל תלוי בענין זה.

דבר זה מבואר היטב בהקדמה שנייה לס' לקוטי אמרים וזה לשונו: תחלת הכל ראוי לדעת שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה והוא בתוך כל עלמין וכו', ודבר זה נראה בחוש בכל דבר כי בכל מקום יש חיות הבורא ברוך הוא, כי בוודאי יהיה בדבר ההוא טעם

או ריח או מראה, או אהבה, ר"ל שהוא דבר נאהב, או שהוא דבר נורא, או שהוא דבר מפואר, וכן שאר מדות, וכאשר נפשיט אותה בשכלינו מן הגשמיות ונחשוב רק הרוחניות לבד, כגון הטעם או הריח או כיוצא בו, בעצמו, בודאי נראה בחוש, שהוא דבר הבלתי מורגש בידים ועיני בשר, רק שהוא נרגש בהשגה לחיות ונשמת האדם לבד, אם כן בודאי הוא דבר רוחני, וחיות הבורא יתברך שמו, השוכן בדבר המגושם הזה כנשמה בגוף, וכן הוא בכל דבר ובכל תנועה כמו שכתוב בחובת הלבבות כי כל תנועתין נקשרות בחפץ הבורא כו' [ע"ש בשער אהבת ה' פרק זי"ו ונתברר להם והאמינו כי כל עניניהם ותנועותיהם נוהגים בגזרת הבורא יתעלה] ובכולם הם ניצוצי חיות נמשכין מהבורא יתברך שמו שהוא צרו"ר החיים ואו"ר החיים ומקו"ר החיים וח"י החיים, וממנו יתברך שמו נמשך חיות בכל דבר מרום המעלות עד למטה בתחתונים.

וזהו צמצום שכינתו יתברך שמו ששוכן בתחתונים, וכל ניצוץ הוא נלקח מעולם שלו, דרך משל, דבר של אהבה, האהבה שבו הוא נלקח מעולם האהבה, רצה לומר שבודאי יש מקור ושורש שממנו נלקח אהבה לכל דבר שיש בו אהבה. ונאמר לקרב אל השכל קצת מהות השורש, נחשוב ברוחניות שורש האהבה עצמה, נראה בחוש שהוא רק חיות הבורא יתברך שמו שנתצמצם כביכול, שיהיה מושג בבחינת אהבה, כי בוודאי יש חיות ורוחניות שאינו מושג בבחינת אהבה רק בבחינה אחרת כגון בבחינת יראה או התפארות ושאר המדות, כי בודאי כולם הם חיות ורוחניות כנ"ל, רק שכל אחד אינו מושג כמו חבירו, כי נתצמצם בצמצום אחר, רצה לומר בהשגה אחרת, אבל בפנימיותם העצמיית כולם שוים שהם חיות ורוחניות כנ"ל, כי כולם נמשכין משורש אחד אשר שם אין שום התחלקות כלל, וזהו שאמר בתיקוני זוהר הקדוש (תיקון ס"ח ובסופו תיקון ג' ועי' בזוה"ק ויצא דקמ"ט ע"ב) ובה מתחזין כל דיוקנין עילאין, פירוש על ידי צמצום ההשגה הנ"ל, כי הוא בבחינת נוקבא לגבי דלעילא שמקבלת מן שורש השרשים [עיין לעיל פ' נח בעמוד התפלה בהגה ע"א] והמשכיל יבין.

ולזה נקראים עולמות, רצה לומר שחיות הבורא יתברך שמו הוא מתעלם ונתצמצם בהשגה זה, וגם כן נקרא מדות של שם, שהם משוערים ומושגים בשיעור זה ומדה זו ולא באחרת, ובאמת כל אחת כלולה מכולם, כי תחלת ההמשכה משורש השרשים היה למען חסדו יתברך שמו להטיב לנבראים, והוצרך כביכול לצמצם, [על ידי מדת גבורה] ולהמשיך למדה זו רק כמין קו וניצוץ והוא החיות וההתפארות הבורא כביכול, על דרך שנאמר (בפ' בראשית) 'ויפח באפיו רוח חיים' דכל הנופח מעצמותו [עיין לעיל בפ' בראשית אות צ"א], רק שהיה באפשרי להיות נמשך עד בלי די על דרך שנאמר (בפ' ואתחנן) קול גדול ולא יסף, אשר אין זה המכוון, והוצרך לנצ"ח שיתגלה הוד"ו יתברך שמו, ושיהיה מקושר במדה והשגה זו, הגם שהדברים עמוקים מאוד וצריכים ביאור רחב איך הוא בכל עולם, כי גבוה מעל גבוה שומר, אמנם כן באתי בקצרה רק להעיר אוזן וכו', עכ"ל.

רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע (פרק ה)

נחמד מאוד למעלה

רביה"ק ה'משק אליעזר' מקאמאנא מספר בהקדמת הספר "זוהר חי" שפעם אחת בפרשת מקץ היה רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב ישן בלילה וראה בחלום שנכנס להיכל הבית יוסף, וכיבד מרן הבית יוסף את רבינו שיאמר דבר תורה בישיבה שלו. אמר לו רבינו, כאן יושבים גדולי תלמידי חכמים שעוסקים בנגלות התורה ואני כל עסקי בנסתרות התורה אעפ"כ אומר לכם בנגלות התורה שראיתי בפרשה זו. "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים וגו' בשבר אשר הם שוברים" (בראשית מז, יד), ואמרו רז"ל, שהביאו לו גם צלמי עבודה זרה שלהם. ובאמת עבודה זרה של נכרי אין לה ביטול עד שיבטלנה הנכרי בעצמו, ואם לאו אסורה בהנאה (מס' ע"ז דף מג ע"א), ע"כ אמר הכתוב "בשבר אשר הם שוברים" שהצריכים שברו אותם בעצמם. וקילס הבית יוסף את הדברים האלה. (והם מובאים בספר דברי שאול עה"ת מהגאון רבי יוסף שאול נתנון רבה של לבוב בעל השואל ומשיב' משמו של רבינו).

הגאון הצדיק רבי מרדכי לעטניר, מתלמידיו המובהקים של רבינו, מספר, כי פעם התארח אצל רבו ולן בחדר סמוך לחדרו, רק מחיצה דקה הפרידה בין שני החדרים, ואפשר היה לשמוע כל תנועה ורחש

שבחדר הסמוך.

והנה קלטה אנו שיחת דברי תורה, שרבינו הקדוש סח עם פלוני היושב בחדרו. שניהם נשאו ונתנו על דרך השאלה והתשובה, הציץ ר' מרדכי מבעד לסדקים של המחיצה הדקה ולתמונה לא ראה שום איש בחדר ההוא.

התלמיד לא העיז, כמובן, לשאול את רבו הקדוש לפשר הדבר. אך לימים נתברר מי היה פלוני זה שלא נראה לו בדמות הגוף. באחת השבתות בסעודה השלישית חזר רבינו על דברי התורה, שנשמעו לר' מרדכי מעבר למחיצה הדקה מפי הפלוני, ובסיום אמר רבינו:

"כך שמעתי מפי האר"י ז"ל."

המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע

כמו רבו האר"י, שייסד בצפת בית כנסת ללימוד חכמת הקבלה (אגב, בית הכנסת הזה עודנו עומד בצפת על תלו ובו ניצב כסאו של האר"י ז"ל) כן יסד רבינו הק' בית מדרש מיוחד בעיר, ששימש בית ועד לחסידים ואנשי מעשה להתעמק שם בספרי ה"זוהר" וה"תיקונים" ובספרים המיוסדים על תורת האר"י ז"ל לתכלית זו חיבר את ספרו "סור מרע ועשה טוב" שבו הוא מעורר את הלבבות על רום מעלתם של הספרים העוסקים בתורת הנסתר.

אף נוהג היה לשלוח לאנשי שלומו ולחכמי הדור את חידושי על ספר "הזוהר". רבינו פעל בצורה זו כדי לקיים מה שנאמר, שבזכות לימוד "הזוהר" הקדוש וחכמת הקבלה יבוא המלאך הגואל משיח צדקנו לגאלנו גאולת עולמים.

דברי ההתעוררות של רבינו קרבו רבים אל לימוד ה"זוהר". לא עברו ימים רבים וספרי ה"זוהר" אלו מן השוק מרוב הביקוש אחריהם. עמד רבינו והשתדל להדפיס מהדורה חדשה של ה"זוהר" וכמה ספרי קבלה אחרים בהגהה מדויקת ומתוקנת. אלא שקמו עוררים על הדבר ומחשבתו לא יצאה לפועל.

אמרו על רבינו שהיה בו ניצוץ מנשמת הינוקא שב"זוהר".

אף היו שדרשו ש"זוהר" הוא ראשי התיבות ר'בי הירש זידיטשוב'ער.

בשעת פטירתו של רבינו שמעו מפיו לוחש את המלים הללו:

"רבי שמעון בר יוחאי וספרי זוהר - עלו השמימה וקשרו קינה ומספד כי מי עוד יהגה בהם כמוני?!"

הימים והלילות - הרימו קול נהי ותמרורים, כי מי כמונו מבלה באורח יפה ועילאי כל כך אתכם, את ימי ולילותי?!"

צדיק מה פעל

כשם שהשמש מאירה לארץ ולדרים עליה, אך הדרים על הארץ אינם יכולים להביט אל פני השמש המכה אותם בסנורים כך אין אנו מסוגלים להסתכל בצורותיהם המאירות של הצדיקים הגדולים ולהתחקות על כל הליכותיהם בקודש ומידותיהם הנעלות ואילו באנו לספר את כל מעלות צדקתם ופרקי חכמתם לא היינו מספיקים אפילו את המעט, כי נשגבים הם מבינתנו. אף רביה"ק מהרצ"ה זי"ע היה גדול בעניקים. פיו הפיק מרגליות חכמה וכל תנועותיו היו נפלאות. ואנו כאן ניתן בזה רק פירוורים מעטים מאוצר חכמתו וקדושתו.

'החזוה' מלובלין היה חלוש מאד לעת זקנתו. פעם, במוצאי שבת אחרי הבדלה, הוליכו תלמידו - רבינו בידו מבית הכנסת לחדרו. היה אז זמן של קידוש הלבנה, אך השמים היו מכוסים בעבים וגשם טפטף. אמר 'החזוה': מן הדין הוא, ש' הירש'לי יתן לנו לבנה יפה לקדשה. מיד החזירו רבינו לבית המדרש והעמידו ליד החלון הראשון שנודמן לפניהם ואמר לו: - הנה יצאה הלבנה היפה אל הרבי לקדשה. אותו רגע הגיחה הלבנה מבין העננים, ואמרו החסידים: לא זה הפלא שהירח יצא מבין העננים, אלא זה שהוא נראה מבעד לחלון שלא היה מכוון כלל לקראתו. אמר 'החזוה' אל החסידים: - כסבורים אתם ש' הירש'לי הסב את כתלי בית המדרש והפנה את החלון כלפי הלבנה? ולא היא, הוא הסב את השמים והפנה את הלבנה כלפי החלון, משום שאנו חלושים מאד ולא יכולנו לגשת אל החלון הרחוק ולהשקיף משם על הלבנה.

רבינו בעצמו סיפר: - פעם נסעתי אל מורי ורבי מלובלין. היה יום חורף קר מאד. לעגלה היו רק שני סולמות משני צדיה, ללא ערימת שחת לישב עליה, פגעה בי צינה עזה ופחדתי שמא אקפא מקור. ירדתי מן העגלה ואמרתי את התפילה "אנא בכוח גדולת ימינך תתיר צרורה" ומיד השתפך חום בכל גופי, אחר כך עליתי על העגלה ונסעתי והיה לי טוב.

אברך אחד עבר לפני התיבה ותפילתו שגורה בפיו רוטה וללא גמגום כל שהוא. בגמר תפילתו אמר לו רבינו: - חוששני, שכבודו שוב אינו ראוי להיות שליח ציבור אצלנו, מי שאין בו אפילו קורטוב אימת הציבור חשוד הוא שאין עליו אף אימת השם. יתברך.

ידידים רוממוך בשירה קדמוך

בגל ורנן נעלה כסא דמכתא בשמחה השודיה במעון ירדנו, וקשוד בעבותות אוהבה אל ממלכת בית קאמאנא. אוצ' של דאת שמים, רב הפעלים לזוהר ולידאה ולמען טהרתן של ישראל, נאמן במסידות רבות לבנים לז"ק מרן ארמ"ד שליט"א, שמו מפארים בכל מיני תהילה, מופלג בסידות ובידאה טהורה, תלמיד נאמן להנה"ק מקאשוי צדק"ל

**הרבני החסיד הנגיד המפואר כש"ת
מוה"ד חיים אליעזר
בלוי שליט"א**

אב"י בעיד מאנשי

ונוות ביתו העומדת לימינו בכל מפעלותיו
לדגל עון וחרוה השודיה באהלו, בתת ה' שמחה במעון
בהולדת נכדו בן לחותנו הגד"י בראון שיחי'

ואלין מיליא יהון לקיעניא, נעטר לון כהרין במלין קידין
בכסא דמכתא מוהיכל הברכה ואוצ' החיים, שיכה
לדאת ממנו ומכל יוצ"ח דוב נחת דקדושה במסילות
דבתונו צדיקי עולם

"כל מצותיך אמונה" (תהלים קיט, פו) יהיה דור שכל מצותיך אמונה יעמדו על אמונה שלימה, צדיק באמונתו יחיה."

(זוהר חי"א א"ד כג ע"ב)